

Kronika

2025 m. vasario 27 – kovo 2 d. Vilniaus knygų mugėje buvo pristatytas gausus pluoštas Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto leidyklos išleistų knygų senosios literatūros tematika. Daugumą jų parengę Senosios literatūros skyriaus darbuotojai bei kolegos senųjų raštijų tyrėjai aktyviai dalyvavo renginiuose.

Vasario 27 d. Vilniaus knygų mugėje buvo pristatyta Liucijos Citavičiūtės studija *Pirmoji lietuvių kalba parašyta istorijos knyga: Kristupas Danielius Hasenšteinas* ir Hasenšteino veikalas *Nusidavimai švento kariavimo*. Citavičiūtės studija ir parengta šaltinio publikacija – reikšmingas indėlis į lietuvių raštijos publikavimo ir tyrimų aruodą. Pristatyme dalyvavo Ona Aleknavičienė, Kotryna Rekašiūtė, Gytis Vaškelis.

Vasario 28 d. Vilniaus knygų mugėje pristatytos dvi knygos: Kęstučio Gudmanto parengtas *Lietuvos ir Žemaičių Didžiosios Kunigaikštystės metraštis* ir Motiejaus Strijkovskio *Lenkijos, Lietuvos, Žemaičių ir visos Rusijos Kronikos*, kurią išvertė Eglė Patiejūnienė, o rengti pabaigė Gudmantas su kolegomis. Šiuose leidiniuose publikuojami fundamentalūs Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės senosios literatūros šaltiniai, apie kurių svarbą pristatymo renginyje diskutavo Gudmantas, Rimvydas Petrauskas, Mintautas Čiurinskas ir Darius Kuolys.

Kovo 1 d. Mugėje vyko keletas senajai literatūrai, jos tyrimams ir publikacijoms skirtų renginių. „15min“ forume Eleonora Terleckienė ir Ona Dilytė-Čiurinskienė kalbėjosi apie knygą *Žvaigždės pakeičia skeptrus: 1695 m. Kražių kolegijos rankraščio poezija*, jėzuitų studentų poetinės kūrybos tendencijas ir poetinius vertimus. Kitame renginyje aptartos dar dvi knygos: Astos Vaškelienės monografija *Palemono miestui ir pasauliui: XVIII amžiaus Lietuvos lotyniškoji proginė literatūra*, aprėpianti didelį šaltinių korpusą, ir Vaškelienės parengta pijorų šaltinio *Mokymo metodas Lietuvos provincijos pijorų mokykloms* publikacija, suteikianti žinių apie Apšvietos edukacijos naujoves. Diskusijoje dalyvavo Olga Mastianica-Stankevič, Ramunė Šmigelskytė-Stukienė, Terleckienė ir Sigitas Narbutas.

Tą dieną vyko ir dviejų Čiurinsko parengtų knygų *Europinė Oršos mūšių pergalės (1514) propaganda* ir *Oršos pergalės (1514) europinės propagandos šaltiniai* pristatymas. Renginyje dalyvavę Čiurinskas, Kuolys, Genutė Kirkienė, Valdas Rakutis svarstė apie Oršos pergalės reikšmę Lietuvai ir sklaidos kampaniją Europoje, atsiskleidžiančią iš naujosiose knygose publikuojamų šaltinių bei jų tyrimų.

Kovo 1 d. taip pat pristatytas LMA Vrublevskių bibliotekos išleistas svarbus senosios literatūros šaltinis – Jokūbo Beneto ir Andriejaus Grinkevičiaus knyga *Viešpaties dešinės galybė*. Ją pristatė lietuviškąjį leidimą parengęs ir poemą eiliuotai išvertęs Narbutas kartu su Vaškeliene ir Dilyte-Čiurinskiene. Šiuo leidiniu Biblioteka kol kas paskutinį kartą paminėjo 400-ąsias Vilniaus vaivados Mykolo Kazimiero Paco gimimo ir 350-ąsias Chotino pergalės metines.

Paskutinę 2025 m. Vilniaus knygų mugės dieną, kovo 2-ąją, įvyko Dalios Dilytės monografijos *Antikos prakalbinimas* pristatymas, kuriame dalyvavo autorė, knygos recenzentė Vaškeliene ir diskusiją moderavęs Narbutas. Tai pirma tokio tipo knyga, apžvelgianti senovės graikų ir romėnų veikalų vertimo į lietuvių kalbą istoriją, plačiai aprėpianti skirtingus žanrus, antikinių kūrinių metriką bei leksiką, jų vertėjų stiliaus savitumą.

Tą pačią dieną pristatyti buvo ir Jano Kochanovskio *Treny = Trėnai* (vertė Eugenija Ulčinaite), Adomo Mickevičiaus *Nuomonės ir pastabos. Aforizmai* (vertė Regina Koženiauskienė) bei *Gratulatio Vilnae / Vilniaus Pasveikinimas* (sudarė Eugenija Ulčinaite, o iš lotynų kalbos vertė visas vertėjų būrys). Diskusijoje dalyvavo Ulčianaitė, Koženiauskienė ir Vaškeliene. Buvo konstatuota, kad *Trėnai* – dar viena lenkų Renesanso poeto Kochanovskio kūrybos vertimų pergalė (2024 m. Knygų mugėje buvo pristatytas taip pat Koženiauskienės verstas jo epigramų rinkinys *Fraszki = Niekai*). Antrasis pataisytas *Vilniaus pasveikinimo* leidimas skiriamas Vilniaus 700 metų jubiliejui.

2025-uosius Lietuvoje paskelbus *Motiejaus Kazimiero Sarbievijaus ir Baroko literatūros metais*, vyko daug Sarbievijui ir literatūriniam LDK Barokui skirtų renginių, o iškilus ATR poeto asmenybė ir kūryba pristatyta radijo ir televizijos laidose, viešosiose paskaitose, diskusijose, parodose.

Kovo 5 d. *Vilniaus jėzuitų gimnazijos edukacinių medių centre „Lojoteka“* vyko pašnekesys „Sarbievijus – jėzuitų dainius pasaulio scenoje“. Dalyvavo Ona Dilytė-Čiurinskiene, istorikas Liudas Jovaiša, doktorantas Lukas Bieliauskas, juos kalbino gimnazijos absolventas doktorantas Simonas Baliukonis. Buvo aptarti ryškiausi Sarbievijaus gyvenimo epizodai, asmenybė bei Vilniaus vieta poeto kūryboje, jėzuitų kultūros vaidmuo Lietuvoje.

Kovo 19 d. *Vilniaus universiteto bibliotekoje, Pranciškaus Smuglevičiaus salėje, buvo atidaryta paroda „Apie dvi Baroko žvaigždes, arba Sarbievijus ir įmantrioji poezija“*. Plačiau apie parodą žr. VU bibliotekos parengtą informaciją:

<https://naujienos.vu.lt/vu-bibliotekoje-paroda-apie-baroko-zvaigzdes/> ir
<https://biblioteka.vu.lt/en/about/news/2457-an-exhibition-dedicated-to-sarbievius-and-baroque-literature-to-be-opened-at-vilnius-university-library>.

Balandžio 2 d. Pilininko name (LNM) buvo surengta diskusija „M. K. Sarbievijus – tarp istorijos puslapių ir šiuolaikinės minties“, tęsiant diskusijų ciklą „Antikos atspindžiai“. Dalyvavo dr. Ona Dilytė-Čiurinskienė ir doktorantas Bieliauskas, pokalbį moderavo doktorantas Laisvūnas Čekavičius. Prelegentai pristatė Sarbievijaus laikų istorinį ir kultūrinį kontekstą, aptarė esmines jo kūrybos idėjas ir dalijosi mintimis apie jo reikšmę lietuvių literatūrai.

Gegužės 5–9 d. Šiauliuose vyko tarptautinė jaunųjų kompozitorių rezidencija, skirta Motiejaus Kazimiero Sarbievijaus kūrybos įkvėptoms chorinėms kompozicijoms kurti. Choras „Polifonija“ kartu su talentingais Lietuvos ir Lenkijos kompozitoriais Aleksanderiu Szopa, Michału Malecu, Magdalena Gorwa-Pořebkska ir Monika Sokaite visą savaitę kūrė, tobulino naujus kūrinius. Gegužės 7 d. rezidencijos dalyviams paskaitą apie Sarbievijaus meditacinę poeziją skaitė Ona Dilytė-Čiurinskienė. Plačiau žr. choro „Polifonija“ parengtą informaciją:

<https://www.facebook.com/share/p/19W5bZUXsc/> ir

<https://www.facebook.com/share/p/1VZ7pWMrfD/>.

Gegužės 27 d. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka surengė diskusiją „Barokas vakar ir šiandien“. Dalyvavo literatūrologė, Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto Senosios literatūros skyriaus vadovė dr. Asta Vaškelenė, menotyrininkė, Vilniaus dailės akademijos vyresnioji mokslo darbuotoja dr. Jolita Liškevičienė, Vilniaus dailės akademijos dėstytoja doc. dr. Rasa Butvilaitė, muzikologė, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Muzikologijos katedros vedėja doc. dr. Laima Budzinauskienė, literatūrologė dr. Viktorija Vaitkevičiūtė-Verbickienė, LNB Dokumentinio paveldo tyrimų departamento Retų knygų ir rankraščių skyriaus vadovė. Ji kartu su literatūrologu dr. Dainiumi Vaitiekūnu, LNB Dokumentinio paveldo tyrimų departamento Lituaniškosios skyriaus vadovu, šią diskusiją moderavo. Daugiau apie renginį ir jo įrašą žr. LNMMB parengtą informaciją: <https://www.lnb.lt/vaizdo-irasai/kiti-vaizdo-irasai/13220-diskusija-barokas-vakar-ir-siandien>.

LUKAS BIELIAUSKAS,
ONA DILYTĖ-ČIURINSKIENĖ

Senoji
LIETUVOS
literatūra
59 knyga

Lietuvių literatūros
ir tautosakos institutas

Dailininkas Rokas Gelažius
Maketuotoja Gražina Kazlauskienė

Spaudai parengė ir išleido
Lietuvių literatūros
ir tautosakos institutas
Antakalnio g. 6, LT-10308 Vilnius
tel. (+370 5) 212 53 32
el. paštas knyga@liti.lt,
svetainė internete www.liti.lt

Spausdino UAB „Vitaė Litera“
Savanorių pr. 137, LT-44146 Kaunas